

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr. K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Drs R. H. Bremmer, Zwolle; Ds J. van Bruggen, Assen; Drs D. J. Buwalda, K. Prof. P. Deddens, Kampen; Ds L. Doekes, Hilversum; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; P. Groen, Rotterdam; Prof. B. Holwerda, K. K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Apeldoorn; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Haarlemmermeer; Meulink, Enschede; Drs H. M. Mulder, Kampen; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds H. J. Schilder, Utrecht; Ds J. Smellik, Groningen; Smilde, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoel, Batavia; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, K. Ds C. Vonk, Schiedam; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen
Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V. — Goes

Postrekening Nummer 406040 ten name van
BUREAU „DE REFORMATIE“ — GOES
Telefoon 2424

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling
Voor het Buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar
Advertentiën: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent

INHOUD: Hoofdart.: De beslissende strijd der kerk, 2.
— Uit de Schrift: David en Petrus over de tong (Ps. 34 vs 14; 1 Petr. 3 vs 10). — Kerk, leven: Geen koehandel.
— Aankondiging. — „Getuigenis“. — Tweede gesprek? — „Een conflict“. — Kalamazoo—Meppel. — Op en om 't

kerkplein: Wedding Hostess. — Pop. Wetensch. Schetsen: Tusschen Kuyper en Barth, 1. — Vakwetensch. en Praktijk: De stad der toekomst, 2. — Groninger Brieven. — Uit de Buitenk. Kerken: De vijand in het kamp. — Gedicht. — Kerknieuws.

doen is zakelijk gezien niets anders dan een doelloos, zinloos versnijden van het lichaam.¹⁰⁾ En zoo ver gaat zijn heilige haat tegen deze valsche profeten, dat hij losbarst in het bijtende vonnis: Hun buik, — hun al of niet eten van bepaalde spijzen en hun periodieke vasten — is hun god! Van het al of niet eten verwachten zij nota bene iets, of zelfs veel, met het oog op hun zaligheid! En hun heerlijkheid, hun glorie, stellen zij in hun schande, in hun geslachtsdeelen! Maar hun einde is 't verderf.¹¹⁾ Ja, ten slotte ontlaadt zich Paulus' toorn tegen deze lieden in de verzuchting: O, dat die mannen, die u op deze wijze veront-rusten, zich lieten castreren!¹²⁾

Dit is een summier schets van den strijd, welke in de jonge, in lentepriacht schitterende, apostolische kerk uitbrak en haar op haar fundamenten deed beven.

C. V.

- ¹⁰⁾ Fil. 3:2.
¹¹⁾ Fil. 3:19.
¹²⁾ Gal. 5:12.

UIT DE SCHRIFT

David en Petrus over de tong

Bewaar uw tong van het kwaad.
(David, Ps. 34:14.)
Die stille zijn tong van het kwaad.
(Petrus, 1 Petr. 3:10.)

Wie Petrus over „de tong“ hoort spreken, denkt meteen aan zijn verloochening. Ze hebben, toen hij zich vervloekte, er weinig van gemerkt, dat hij zoo lang had omgegaan met den Nazarener. Wel menschen, helpt dat zóó weinig? en maakt dat geen verschil? Die Simon later hebben gezien — hij kwam al spoedig na Pinkster zelf als aanklaagde in de rechtszaal hier terug — die hebben, voorzoover aan dat duistere uur indachtig, niet kunnen gelooven, dat er later zoo iets als een „hells-orde“ wezen kon, bepaald door Jezus Christus. Ze hebben Christus noch Christen ontdekt, toen ze zich daar stonden te warmen.

Het dréunt ons in de ooren: Simon, zijnde één van de twaalf. Zóó één heeft in de crisis der historie de kerkwacht onttrokken, onttrokken aan de mogelijkheid van het hóóren naar het abc der kerk. De bergrede is dat abc, daarom is ze ook zoo moeilijk.

Ben ik nu te speelsch van geest, als ik geloof, dat het geen toeval is, dat juist Petrus het is, die later het beroemde tong-en-lippen-woord uit Psalm 34 citeert (1 Petr. 3:10; vgl. Ps. 34:12-14)?

Ik durf dát toch wel zeggen: dat het geen toeval was, want ik lees in dat verhaal der verloochening iets van den indachtig makenden Geest (Luc. 22:61). En ik zie hier verre perspectieven.

David, de dichter van Psalm 34, heeft een tijdlang „zijn gelaat veranderd“ (vs 1, vgl. 1 Sam. 21, slot). Wat doet Simon anders?

David heeft, om zijn leven te redden, zich als een „gek“ aangesteld, en zich aan de filistijnen aangeboden om de profetie, en meteen zijn eigen psalmen te verloochenen tegen de filistijnen; een man, die Goliath's zwaard heeft meegenomen uit het heiligdom, doch van de trouw des Heeren in die wonderbare uitredding uit Goliath's greep al dien tijd moest zwijgen, om niet te worden doodgemarteld. Maar die David komt straks terug van de zonden van de tong: hij bidt, dat God een wachtpost moge zetten (Ps. 141:3) voor zijn lippen, gelijk ook hij zelf dat doet en anderen beveelt (Ps. 34:12-14). Die David weet, dat de zonde der verloochening in zijn „onderduikperiode“

De beslissende strijd der Kerk (II)

HOOFDARTIKEL

Thans evenwel, na vele eeuwen kerkgeschiedenis, is het licht over deze donkere phase in het leven der pinkstergemeente ten volle opgegaan!

Nee, deze strijd van Paulus en Barnabas was niet een tragi-comische vertoening, georganiseerd door benepen fanatici. Hij was niet een onbewuste en trieste demonstratie van volslagen gemis aan evangelische hoogte, breedte, diepte, bewogenheid. Integendeel in dezen, in de kerk zelf ontstonden en binnen de kerkmuren uitgevochten, strijd ging het om den grondslag, het leven, den arbeid, de toekomst der kerk. Het ging inderdaad om alles of niets. Het ging zooals Paulus het later zelf omschreef om de waarheid, om de kern, het hart, de vastheid van gansch het Evangelie!⁸⁾

Want welke idee-fixe bezield die besnijdenis-manakken? Wat was de zakelijke inhoud van hun prediking? Niets anders, niets minder dan dit, dat het offer van Jezus Christus, de door den Christus tot stand gebrachte verzoening met God niet voldoende was ter zaligheid! Aan Gods soevereine genade had men naar hun overtuiging en leer niet genoeg om kinderen Gods te worden! Om voor God te kunnen bestaan moest aan dat offer, aan die verzoening, aan die genade iets toegevoegd worden, of, beter gezegd: iets voorafgaan. En wel een daad, een eigenschap, een heiliging, een religieus bezit van den mensch zelf, nl. zijn besnijdenis en zijn wetsbetrachting.

En daar kwam nóg wat bij. Deze ex-farizeeën waren, naar Paulus' vlijmscherpe typeering, „valsche broeders“, die in de gemeente waren „binnengedrongen“ om de vrijheid, welke de kinderen Gods daar ontvangen, te „bespieden“, ten einde hen zoo tot slavernij te brengen⁹⁾.

De geloovenden, zoo leerde Paulus, bezaten de volle, de ware vrijheid. Geloovend in Jezus Christus wisten ze dat al hun zonden volledig waren verzoend en dat de van hen geëischte gehoorzaamheid voor hen volkomen was betoond. Naar Christus gaande als een hoopje ellende, als een radicaal verdorvene en goddelooze, werd ieder die geloofde, om niet, volkomen gerechtvaardigd en mocht hij weten dat hij in Jezus Christus alles voor eeuwig bezat. Nooit behoefde hem meer te benauwen de martelende onzekerheid, die in alle onder de wet levenden knaagde, deze onzekerheid: heb ik wel alle geboden gehouden, heb ik ze alle wel volkomen gehouden. Ben ik wel ver genoeg in het volbrengen der wet, ben ik wel voldoende rechtvaardig en heilig en vroom om God welgevallig te zijn? Ja, van dezen druk, deze benauwenis, deze slavernij werden naar Paulus' evangelie, allen die in Jezus Christus geloofden, verlost. „Komt allen tot mij, die vermoeid en belast zijt onder het knellende juk, den looden last van het door eigen wetsvervulling rechtvaardig pogen te worden“ — zoo riep de Heiland eenmaal uit — „en ik zal u rust geven!“ En Paulus droeg deze boodschap ongewijzigd en met groote kracht de

wijde wereld in.

En nu was dit de gruwel van deze judeesche caricatuur-christenen, dat ze de kinderen Gods weer in die oude ellende, angst en slavernij teruggedreven. Wanneer ze den heidenchristenen de volledige onderhouding van Mozes' wet oplegden, dan werden deze kinderen der kerk noodzakelijkerwijs weer naar die gevangenis teruggedleid. Dan moest in hun harten weer gaan knagen de zooveel genoemde vraag: Heb ik toch wel alles gedaan en heb ik alles wel goed gedaan? En dan moest weer de duisternis van angst, onrust, ja van wanhoop over hun zielen komen.

Zie, omdat Paulus met den scherpen blik van het oog des geloofs, door middel van de röntgenstralen des Geestes, het schijnbaar onschuldige gepraat van deze „waterlooze wolken“ tot op den bodem toe doorzag en den demonischen inhoud daarvan eens en voor goed had ontdekt, daarom vocht hij zoo weergaloos fel en hardnekkig tegen hen. Het ging immers inderdaad om het hart van het evangelie. Zeker, als men aan het besneden worden dit noodzakelijkheidskarakter niet toeschreef, als men niet zei: ge moet besneden worden om zalig te worden! — dan achtte ook Paulus het besnijdenis toedienen en ontvangen een gevaarloos bedrijf. Dan wilde hij die operatie zelfs wel met eigen hand, b.v. bij Timotheus, verrichten.⁸⁾ Maar zodra men beweerde, dat men, om een waar christen te kunnen worden, dus om kind Gods te kunnen zijn, besneden moest worden, zodra men dus de besnijdenis bindend oplegde, werd Paulus een leeuw! Dan verzette hij zich met al wat in hem was. Dan riskeerde hij in de gemeente zelfs de grootste verwarring. Dan wilde hij liever ondergaan dan toegeven. Dan aarzde hij niet om ten slotte zijn anathema's te slingeren naar het hoofd van deze fanaticke werkhelighedspropagandisten.

Nee, in den strijd tegen deze apostelen der zelfverloosung gaf Paulus geen kamp. Zooals ge weet hebben zij telkens zijn weg, of, juist gezegd, den weg, waarop Christus in zijn dienstknecht Paulus de heidenwereld binnendrong, gekruist. Als de Galatiërs zich door hen laten hypnotiseren, valt Paulus tegen hen uit: „O, onverstandige Galatië, wie heeft u betooverd, wien Jezus Christus toch als gekruisigde voor de oogen geschilderd is? Dit alleen zou ik van u willen weten: Hebt gij den Geest ontvangen tengevolge van werken der wet of van de prediking van het geloof? Zijt gij zóó onverstandig? Was het dan tevergeefs, dat gij zoo veel hebt ondervonden? Ware het slechts tevergeefs! Die u den Geest schenkt en krachten onder u werkt, (doet Hij dit) ten gevolge van werken der wet, of van de prediking van het geloof?“⁹⁾ En de Filippenzen bezweert hij, op dezelfde verleiders wijzend: Past op voor die honden! Wacht u voor die kwade arbeiders! Hoedt u voor de versnijdenis! Met een fijne woordspeling typeert hij hier de besnijdenispropagandisten als versnijdenis. Wat zij

⁸⁾ Gal. 2:5.
⁹⁾ Gal. 2:4.

⁸⁾ Hand. 16:3.
⁹⁾ Gal. 3:1-5.

aanvankelijk het uitzicht op zijn theocratisch koningschap en het apostolaat ter verkondiging van zijn Zoon en Heer en God heeft verhinderd. De lippen van den man-met-een-masker-voor waren toen dienstbaar gesteld aan de zonde. En zijn tong was in het heiligdom (bij den priester Israëls te Nob) en later bij de filistijnen (in de stad van Achis) door hem verkocht aan de hel.

Nu is hier Petrus in het heiligdom (van Israëls rechthuis) en in de buurt der filistijnen (van Rome) en zie, ook zijn tong verkoopt zich aan de hel; hij „verandert zijn aangezicht“, en liegt en vloekt maar raak, en zweert, net als die David: ik ken dien beverden Davidide niet.

Dat die man later ons allemaal aan die tong-en-lippen-pericoop uit Davids psalm indachtig maakt (1 Petr. 3:10), dat is geen wonder; hij is zelf door den Geest indachtig eraan gemaakt.

O, hoe erg is dat geweest: één van de twaalf, die Davids Zoon te verkondigen hebben aan de filistijnen, tyriërs en mooren van Handelingen 2!

O ja, dat wordt voortaan iets groots: te spreken van de vrucht van de lippen, die zijn Naam belijden (Hebr. 13:15) in een offer (vgl. Ps. 49:14; Lev. 7:12; 2 Kron. 29:31).

Het is alweer beschamend, dat de Schrift die annexatie van de tong voor een lippen-offer (Hebr. 13 vs 15) in één raam zet met den oproep, om toch uit te gaan tot Christus buiten de legerplaats, en zijn smaad te dragen (13:13). De schrijver voegt er aan toe: want we hebben hier geen blijvende (kerk)stad, geen blijvende kerkstaat; maar Petrus heeft juist in het moment der omzetting van den kerkstaat bezworen: hem daar — nooit gezien, dacht gij, dat ik betrokken was bij een beweging, om onzen „kerkstaat“ te veranderen? En David heeft precies hetzelfde gedaan: dacht ge dat ik den kerkstaat zal moeten ver-

anderen? Welnee — ik zeg den priester, dat ik met Saul beste maatjes ben, en ik zeg aan de filistijnen, dat we wel samen kunnen werken: we kunnen onze operaties tegen Israëls kerkstaat wel „combineeren“.

David tierde. En Simon vloekte. Met eeden. In het meervoud.

Vergeet dat meervoud van die eeden niet: niet pas bij de verkeerdheid der lippenpraak, doch bij de losheid der lippen begint onze zonde: niet bij de eedvervalsing, doch bij de eedvermenigvuldiging. Al was Simon voor zijn verkeer met den Nazarener uitgekomen, zelfs dan nog zou het den Meester hebben zeer gedaan dat hij met eeden smeet. Gelijk het den Heiligen Geest bedroefd heeft, dat David den gek speelde en jongleerde op de grenslijn, die tusschen krankzinnigen en extatische profeten alleen maar vermoed, doch niet in kaart gebracht werd in de buurt van Achis en andere filistijnen.

Maar God heeft David straks weer tot inkeer gebracht: psalm 34. En Hij heeft Petrus tot inkeer gebracht, en zijn tong ontboeld tegen den pinksterdag. En beiden hebben toen van Hem gesproken, aan wien „geen been gebroken was“ en van den dood niet kon gehouden worden.

En één ding hebben zij toen boven alles vastgelegd: dat de vrijgekochte tong het offer brengen mag van de lippen, die „Zijn Naam belijden“. Alleen bij Hem — aan den voet van zijn kruis — durven wij het woord herhalen, dat wie Hem verloochenen zal voor de menschen, door Hem verloochend worden zal voor zijn Vader, die in de hemelen is. Dat kan men alleen op Golgotha aandachtig zeggen, achter Hem aan.

K. S.

— CORRECTIE. In ons vorig nummer, bl. 151, kolom 3, zijn de regels bij de correctie verkeerd geplaatst. Regel 10 moet regel 7 worden. K. S.

„GEEN KOEHANDEL“

„Geen blijder maar in tachtig jaar“

Eerst een klein aanloopje. Dr H. N. Ridderbos publiceert onlangs, in grooten opmaak, den tekst van één bepaalde afkondiging, door een kerkeraad („van ons“) ten aanzien van een lid, dat zich „onttrokken“ had. Hij vond het bar, zonder op den persoon te kunnen letten, natuurlijk. Ik antwoordde, dat hijzelf medehelp en -helpt aan de publicatie van uitspraken over anderen, die op het punt, waar hij het over had, precies zó en nog veel scherper redeneeren als die door hem zwaar bestookte kerkeraad. En vroeg hem toen, wat hij dan daarvan dacht. Het antwoord luidde: „na u“; dat wil zeggen: K. S. moest eerst zijn ruimte gebruiken om af te drukken wat dr R. wilde afgekeurd zien, en dan zou hij wel een en ander antwoorden. Ik bood hem aan: laat ons dan tegelijk die teksten afdrukken; dat deed ik, om het debat te herleiden tot den principiële achtergrond, en allen koehandel te vermijden, waarop het erg was gaan lijken na dat „na u“. Thans zegt dr R., dat hij op het aanbod niet ingaat. Motto: geen koehandel.

Dit geval kan ons dus verder niet ophouden; de poging om dr R. nu eens aan het spreken te krijgen over de door hem zelf aan de orde gestelde zaak, en zoo althans aan hem eens een schriftelijk woordje te ontkloken over een fundamentele kwestie, die bij een eventuele „samenspreking“ aan de orde zou moeten komen (de betekenis n.l. van kerkelijke oordeelstelling en tucht als uitspraak in den Naam des Heeren) is óók al bij hem weer niet geslaagd. Dr R. is, zie straks, er wel vlug bij, te informeren over niet openbare samenkomsten, maar vermijdt een duidelijk geschreven woord over beginselen, waarvan hij een concrete toepassing door één onzer kerkeraaden, duizendmaal „makker“ dan die van zijn eigen kerken over ons, fel veroordeelt, als anderen ze ondernemen. Overigens moet de exegeet van (o.a.) Matth. 21:23-27 maar weten, wat hij koehandel noemt. Juist om aan alle loven-en-bieden een eind te maken, -zel ik: als ge een kwestie behandelen wilt, best; publiceer dan tegelijk met mij, en kijk niet wat de ander doet.

Maar verder geen woord over dit gevalletje. Ik had het aanloopje nodig, om den schoonen titel: „geen koehandel“. Die is, men weet het al, van dr H. N. Ridderbos. Dat opschrift houdt een beginsel, een program, een axioma in; en dat die leus „geen koehandel“ juist thans uit zijn pen komt, d.w.z. in hetzelfde nummer van zijn blad, waarin hij ont-hullingen doet over „samensprekings“-gevallen, laat blijken, dat hij, als binnenkort zijn synode samenkomt, nog in zijn ooren zal hebben dien dreun: géén koehandel. Geen koehandel, ook niet met ds B. A. Bos. Laat dus schallen (zoo hóór ik hem al roepen straks in Den Haag) alle officieele teksten van leu-ruitspraken en vonnissen uit 1944; doet er geen letter af; doet er ook geen letter bij (om de zaak des gepredik-ten geschils te verleggen naar een ander niveau dan wij openlijk hebben aangewezen); pleegt geen handel van loven en bieden, of van ee-kijken-of-het-zóó-óók-wel-zou-kunnen; en denkt aan het fiere woord van ds Y. K. Vellenga: al waren die vrijgemaakten na 1944 ook Mohammedanen geworden, als de vonnissen

naar hun letterlijken tekst niet uit God waren, dan moeten wij ze openlijk terugnemen.

Stel u voor: in den tijd tusschen de besloten conferenties met o.a. ds B. A. Bos (de anderen, zoover mij bekend, spraken zich nog niet uit) en de bijeenkomst van de geprolongeerde haagsche synode, klinkt daar de leus: geen koehandel! „Geen blijder maar in tachtig jaar“. Zoolang dit fiere woord zal leven in den geest van dr H. N. Ridderbos, en zal resoneren in de besloten en openbare zittingen der haagsche synode, zal geen woord te vreezen zijn voor hen, die meenen, dat een gemeenschap, die zich op 1944-normen vastgelegd en openlijk verklaard heeft, náást haar publieke handhaving van die normen en van haar concrete toepassingen, óók nog nieuwe normpjes zal in overweging nemen. Geen blijder maar in zóó veel jaar.

We hebben tot nu toe ons onthouden van commentaar op de thans door ds B. A. Bos bekend gemaakte onderhandelingen van o.a. hemzelf met de deputaten van de synodocratische synode van Den Haag. Wij wisten allen, dat hij aan die synode een brief had gezonden, ook nadat hij reeds in haar vergaderingen (eerste serie) was geweest. Ook, dat — blijkens de dagbladen — die brief zou worden beantwoord. En dat de synodocratische kerkeraad van Assen had bekend gemaakt, te willen zoeken naar wegen om hem een plaats in die gemeenschap te bereiden. Een kind kon dus uitrekenen, dat er wat gaande was; gelijk wij zelf ook reeds lang te voren overtuigd waren, dat het dien kant op zou gaan, en dat we er meer van hooren zouden uit de Haagsche synode (tweede serie). Maar we hielden ons rustig; het stond voor ons vast, dat ds Bos, indien hij zich zou willen losmaken van de degenen, die door de uitwerpers waren losgerukt van de geloovigen, die hij „ginds“ zoo scherp weet op te merken, zonder dat die laatsten den moed hadden gehad, te weigeren zich van hen te laten losrukken door een onbevoegde instantie, zoo duidelijk mogelijk zou moeten laten zien, wat er bij hem aan de hand was; of wij hem hadden weggejaagd, dan wel, of hijzelf zou henen gaan. Ook verleden week zwegen we nog; we dachten: waarschijnlijk zal dr H. N. Ridderbos, die wel eens eerder spreekt dan velen uit zijn naaste omgeving, ons helpen aan copie.

Prompt heeft deze dan ook daarvoor gezorgd. Onder den titel: „Naar een Vergelijk?“ (er staat niet: naar erkenning van onze goddelijke rechtsregelen, uitgesproken en gehandhaafd sedert 1944), merkt hij in zijn blad iets op over wat o.a. ds B. A. Bos gedaan heeft. Hij concludeert, wat allang kon worden uitgerekend trouwens, dat de samenspreking achter gesloten deuren (waarvan zelfs naaste medewerkers van ds Bos onkundig waren) wel eenig resultaat zal hebben opgeleverd. Ds Bos zelf sprak van: „in zeer ver-geworven stadium“.

Natuurlijk — dit is geen karakterbeoordeling, maar wel een conclusie uit permanente slordigheid — zegt dr H. N. Ridderbos dingen, die niet juist zijn. Hij beweert, dat „van de zijde van Prof. Schilder e.a.“ (prof. Holwerda en ds J. de Waard worden niet genoemd) „op het laatste oogenblik“, „nog een poging is gedaan om degenen, die met onze deputaten samen-komen, daarvan terug te brengen“.

Dat is de eerste onjuistheid.

Ze zal wel voortspruiten uit dr Ridderbos' volslagen misbegrip omtrent wat ons be-weegt.

Kijk eens, zouden we hem willen zeggen, er is onzer-zijds, buiten wat we in Groningen en Amersfoort en in de bladen publiek schreven, niets gedaan om ds Bos terug te houden van het samenspreken met deputaten, die geen woord op papier willen zetten om in vijf minuten aan de wereld duidelijk te maken, of samenspreking met hen ook maar eenigen zin heeft. We konden dat ook niet, want én hij én dr Ridderbos e.s. hielden de zaak geheim! We werden opgewekt om voor Oosterbeek te bidden. Maar dezen keer ontbrak die opwekking, ook van den kant van dr Ridderbos. Hoe konden we dan verhinderen?

Wel hebben we onze meening over „Oosterbeek“ gezegd, en hebben dat dadelijk gedaan, en gelooven, — niet voor ons plezier — dat we door ons opschrift precies hebben geschoten in de roos omtrent de bedoelingen van degenen, die in eerster en laatster instantie „Oosterbeek“ hebben op-touw-gezet (dat zijn niet steeds onderteekenaars). Maar we hebben verder ds Bos laten gaan, en laten spreken met allerlei menschen; wat een kwestie is heusch niet van de laatste weken. We hebben, waar we konden, onze meening openlijk gezegd over de methode van onderhandelsche onderhandelingen betreffende de openbare rechtshandelingen van de uithanners; en de tekst zelf van het door prof. Holwerda, ds J. de Waard en mij onderteekende invitatiebriefje voor een onlangs gehouden samenspreking weerlegt precies wat dr H. N. Ridderbos hier uit zijn duim zuigt. We hebben getracht, te voorkomen, dat men zou kunnen zeggen: de gereformeerde kerken, die in 1944 voor de uitgeworpenen den kansel bleven openhouden, hebben ds B. A. Bos in een onzuiver afgeteekend conflict „genoopt“ heen te gaan, om ons de schuld te kunnen geven, waarmee immers een eventueel heen-gaan zou worden gedood-verfd als een heen-gezonden zijn. We hebben ds Bos de ruimte gelaten, die hij in 1944 bij de H.H. Ridderbos-Nauta niet gekregen zou hebben.

Maar, — we hebben ons óók gerealiseerd, dat tegen geheimdoenerij niets is te ondernemen. En ook, dat het niet geraden is, er iets tegen te doen, dat niet bestaat in een publiek appél op het geweten langs den weg van publieke waarschuwing en argumentatie. Men kan die argumentatie b.v. vinden in de van de Groningsche synode uitgegane, door ds B. A. Bos onderteekende stukken.

We hebben ons óók gerealiseerd, dat een kerkelijke samenleving niet moet bédelen om iemands „klandisie“. We willen dolgraag iedereen behouden, die met ons van meening is, dat het niet zijn schuld mag zijn, dat de avondmaalstafel, waaraan hijzelf zit, geen plaats geeft aan wie God er wél aan toelaat; zooals ik geloof, dat van de avondmaalstafel van dr H. N. Ridderbos zulke schuld wél te constateeren is. Maar, als iemand, om wat oorzaak dan ook, misschien wel om een bij Jan, Piet of Klaas aanwezige „geestesgesteldheid“ (!) (om met dr R. te spreken), een toegang forceeren wil tot een avondmaalstafel waar nog steeds geen plaats is voor wie er toch mogen komen, dan willen wij niet bédelen: och, blijf alstublieft. We hebben toch geen „zaak“ opgezet? En we willen heusch geen geestesgesteldheid-kerke. Indien we trouwens zoo'n ding zouden zoeken, dan zijn we liever bij menschen, die b.v. om antirevolutionair te kunnen blijven, zich afvragen: gaat dat wel goed in de partij van dien naam, dan bij hen, die de doorbraak-geestes-gesteldheid ook in hun vooraanstaande kringen aantreffen, en die inzake de zending de communisten niet op tijd weten te onderscheiden, terwijl ze voorts in eigen kerk formules als criteria opleggen, waarom alle doorbraakmenschen en communisten lachen.

Tweede onjuistheid: dr R. schrijft (ziende op de Kamper samenspreking van onlangs): „deze poging is blijkbaar niet geslaagd“. Als hij bedoelt: ds B. A. Bos is niet gekomen, dan zeggen we: als u eerst — zie boven — het doel van de samenspreking verkeerd voorstelt, dan kunt u gauw vertellen: ze is niet geslaagd. Maar, zoo als reeds is opgemerkt: wat dr R. als doel aangeeft, dat was het doel heelemaal niet. Zij, die samenriepen, wisten wat er aan de hand móest zijn na ds Bos' laatste brief aan de haagsche synode. In wat de samenroepers beoogden, zijn ze wel degelijk geslaagd. Ze hebben immers geen enkelen bedelnap uit iemands handen willen slaan, noch eenige nog dreigende doorbraak-poging willen voorkomen met suggestieve middelen. Heeft niet ook ons blad al maanden lang geroepen: laat u niet nerveus maken, de haagsche synode is immers nog niet klaar? Wacht eens af, wat ze met ds Bos zal doen?

Overigens is het wel tekenend: als dr R. iets hoort van een samenspreking van leden van onze kerken, is hij als de kippen erbij, om zijn lezers — hoe dan ook — „in te lichten“. Waarom is de geachte auteur niet even haastig, om onze en zijn eigen menschen in te lichten omtrent de samensprekingen, die hij of anderen met ds B. A. Bos hadden of hebben? Dat spreken naar hier, en dat zwijgen naar ginds, is zoo wonderbaarlijk uitgebalanceerd, dat men zijn hoofd slechts schudden kan.

Derde onjuistheid: dr Ridderbos heeft den moed, te spreken van een „conflict“ in de „vrijgemaakte“

kerk v
in die
heid te
ren: he
wat w
anders.
ste zel
flic!
stater
arbeid
blijken
tot-sa
alarm
zouden
een kle
een re
krijgsl
wille
zijn, al
Maar
de sym
gende
ren is
opjagen
ren, da
des keu
stoel g
Roeder
in het
laten E
ders en
de kerk
heet, m
derbos'
kamera
ze slech
en dat
gauw
drukke
En v
een be
derbos
z elf
vrijgen
schen,
onze de
hebben
moet h
van wa
zeggen.
Gij, En
dr F. I
kwam
woord:
maar w
heen za
aftecke
jagen t
kelijken
die sin
hebben
sauveer
Er is
zal roeg
bieden.
een tier
Bos, en
zeggen
ken —
de vast
synode,
indien e
met het
kloofde
vleesch
ters nie
te leere
van 19
ontvang
indien
kerken
K. S. in
dan k
gemaak
van uw
„geestes
bij K. S.
afgehan
gij iets
vonnis
roept d
blijven,
Wil i
bos d
handel,
binnen
koehan
er niet
als er
Houd
leest ni
zegd, o
um ver
eventue
voor so
ons wee